

quickscan natuurtoets

Titel

Quickscan natuurtoets landgoed Halsaf, Babberich

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -
beleid

Opdrachtgever

Bureau Witpaard

Status

Definitief

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Quickscan natuurtoets landgoed Halsaf, Babberich

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -
beleid

Projectcode	Datum	Status
15-027	11 juni 2015	Definitief

Auteur(s)

M. (Mike) Wallink

Eindredactie

I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever

Bureau Witpaard

M. (Mike) Wallink (2015). Quickscan natuurtoets landgoed Halsaf, Babberich .
Rapport 15-027. EcoGroen Advies bv Zwolle.

© Ecogroen (2015)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Inhoud

Samenvatting	4
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding en doelstelling	6
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	6
1.3 Algemene opzet onderzoek	7
2. Gebiedsbescherming	8
2.1 Natuurbeschermingswet	8
2.2 Ecologische hoofdstructuur	8
2.3 Overige natuurgebieden	9
3. Flora- en faunawet	10
3.1 Onderzoeksmethode	10
3.2 Flora	10
3.3 Vleermuizen	10
3.4 Grondgebonden zoogdieren	13
3.5 Broedvogels	14
3.6 Amfibieën	15
3.7 Overige soortgroepen	16
4. Geraadpleegde bronnen	17
Bijlagen	
1 - Samenvatting natuurwetgeving	
2 - Inventarisatiekaart vleermuizen	
3 - Inventarisatiekaart Eekhoorn	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling van dit onderzoek

In opdracht van Bureau Witpaard heeft Ecogroen een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van diverse plannen op landgoed Halsaf te Babberich (gem. Zevenaar).

Het onderzoek is gebaseerd op een veldbezoek op 13 maart 2015 en een inventarisatie van bekende verspreidingsgegevens. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingrepen op de aanwezige natuurwaarden zijn getoetst aan de Flora- en faunawet en de vigerende gebiedsgerichte natuurbescherming.

Effectbeoordeling beschermde gebieden

De plannen hebben mogelijk schade aan Natura 2000- en EHS-gebieden tot gevolg. Ook worden mogelijk bijzondere natuurwaarden buiten de EHS aangetast door de plannen. Een vervolgtraject in het kader van de Natuurbeschermingswet en provinciaal beleid is dan ook noodzakelijk. Wij adviseren een Voortoets Natuurbeschermingswet en een EHS-toets uit te voeren.

Beschermde soorten

- Er zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten. Het nemen van vervolgstappen voor flora is niet aan de orde;
- In het landhuis, de duiventil en diverse bomen zijn potentiële verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen. In zowel het landhuis als de duiventil zijn bovendien sporen (met name uitwerpselen) aangetroffen die erop duiden dat daadwerkelijk een (vaste) verblijfplaats aanwezig is. Schade aan (onmisbare) vliegroutes en foerageergebieden van vleermuizen is bovendien niet uit te sluiten;
- Er zijn enkele nesten van Eekhoorn (Ff-wet tabel 2) aangetroffen. Verwacht wordt dat één territorium aanwezig is die het gehele plangebied (en omgeving) gebruikt als leefgebied. Indien een nestboom wordt gekapt dienen aanvullende maatregelen te worden getroffen. Vaste verblijfplaatsen van overige zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet aangetroffen en te verwachten binnen de invloedssfeer van de plannen;
- In het plangebied zijn geen vogels met jaarrond beschermde nesten aangetroffen en te verwachten. Wel zijn diverse vogels van bos en struweel aanwezig. Deze genieten met name in het broedseizoen strikte bescherming;
- Mogelijk komt de zwaardere beschermde kamsalamander voor in het plangebied. De beoogde werkzaamheden hebben geen negatieve effecten op (leefgebied van) de soort;
- In het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van andere (zwaardere) beschermde soorten of soortgroepen aangetoond of te verwachten.

Eindconclusie en aanbevelingen

- Het is noodzakelijk om aanvullend nachtelijk onderzoek uit te voeren naar vleermuizen. Het is hierbij noodzakelijk meerdere bezoeken verspreid over de periode mei- september uit te voeren. Als er sprake is van schadelijke effecten op vleermuizen is hiervoor een ontheffing nodig;
- Indien een in gebruik zijnde nestboom van Eekhoorn verdwijnt, zijn vervolgstappen in het kader van de Flora- en faunawet nodig. Voor deze soort hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd wanneer gewerkt wordt volgens een goedgekeurde gedragscode en hierbij een passend werkprotocol wordt gehanteerd;
- Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Er wordt echter geen standaardperiode gehanteerd voor het broedseizoen, maar het is van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum.

1. Inleiding

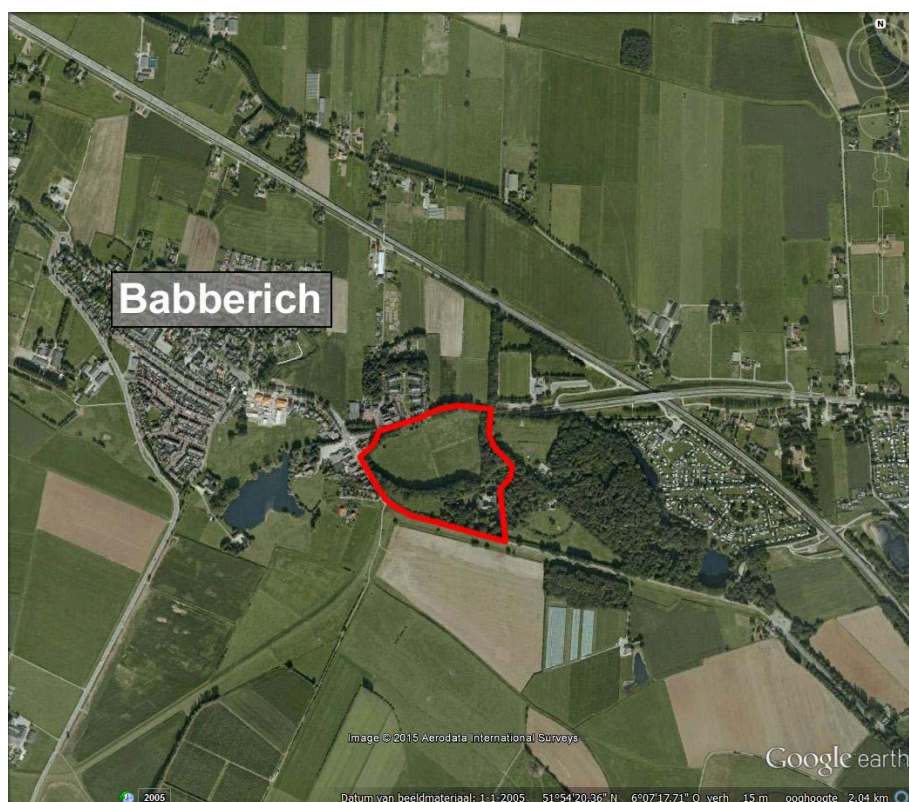
1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Bureau Witpaard heeft Ecogroen een quickscan natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van diverse plannen op landgoed Halsaf te Babberich (gem. Zevenaar).

De Flora- en faunawet (Ff-wet), Natuurbeschermingswet 1998 en het EHS-beleid verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en gebiedsgerichte natuurbescherming. Een toelichting op de genoemde wetgeving is gegeven in bijlage 1.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het plangebied is gelegen ten oosten van Babberich en betreft het landgoed Halsaf (figuur 1 en bijlage 2). Het terrein betreft een bosrijk landgoed met landhuis. Rondom het landhuis is permanent oppervlaktewater aanwezig in de vorm van waterpartijen. Verder bestaat het terrein uit een paardenweide, bosschages en laanbeplanting langs de (toegangs)wegen. Nieuwbouw en sloop zal niet plaatsvinden, maar het bestaande landhuis wordt in pandig verbouwd. De toekomstige hoofdfunctie betreft horeca. Het landgoed krijgt bijvoorbeeld extra functies als hotel en bed & breakfast.

Figuur 1.1: Ligging plangebied (binnen rode lijn). Bron luchtfoto: Google Earth.

1.3 Algemene opzet onderzoek

De voorliggende quickscan natuurtoets is gebaseerd op één locatiebezoek, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde gebieden (hoofdstuk 2) en soorten (hoofdstuk 3). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen eventueel nodig zijn om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen.

2. Gebiedsbescherming

2.1 Natuurbeschermingswet

*In de **Natuurbeschermingswet 1998** (Nb-wet) is de bescherming van Vogel- en Habitatrichtlijn-gebieden (Natura 2000-gebieden) en Beschermde Natuurmonumenten ondergebracht. Beoordeeld dient te worden of ingrepen/activiteiten in of in de nabijheid van deze gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de aangewezen waarden en instandhoudingsdoelen van deze gebieden.*

Het plangebied ligt niet in een gebied dat beschermd is onder de Natuurbeschermingswet. Het meest dichtbij gelegen Natura 2000-gebied is Rijntakken op ruim 200 meter afstand ten zuidwesten van het plangebied. Op grond van de afstand, de ligging in landelijk gebied en de aard van de ingreep kan worden gesteld dat schade aan kwalificerende soorten of habitats op voorhand niet kan worden uitgesloten. Nader onderzoek dient aan te tonen of sprake is van verstoring door geluid, licht of beweging of verslechtering van de kwaliteit van habitats (stikstofdepositie) en of deze aspecten leiden tot significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied. Wij adviseren een Voortoets uit te voeren waarin deze aspecten worden uitgewerkt.

2.2 Ecologische hoofdstructuur

*De bescherming van de **Ecologische Hoofdstructuur** (EHS) komt voort uit de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen de groene contouren van de EHS geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan is, tenzij er sprake is van het ontbreken van reële alternatieven en redenen van groot openbaar belang. Wanneer niet teruggevallen kan worden op het tenzij-gedeelte van het beschermingskader, zal aangetoond moeten worden dat door de plannen de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet significant aangetast worden. In Gelderland bestaat de EHS uit het Gelders Natuurnetwerk en de Groene Ontwikkelzone. Het beschermingsregime is vastgelegd in de in de Omgevingsverordening Gelderland.*

Het landgoed ligt deels in het Gelders Natuurnetwerk en deels in de Groene Ontwikkelzone (figuur 2.1 volgende pagina). De bestemming van het landgoed wordt grotendeels natuur, uitgezonderd het kasteel dat de bestemming horeca krijgt. Binnen de bestemming natuur worden ook andere activiteiten toegestaan. Significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden kan op voorhand niet worden uitgesloten. In een nader onderzoek dient te worden uitgewerkt of de voorgenomen activiteiten passen binnen het beleidskader van de provincie Gelderland. Wij adviseren een EHS-toets uit te voeren waarin het plan getoetst wordt aan de wezenlijke kenmerken en waarden van het Gelders Natuurnetwerk en waarin wordt uitgewerkt of voldaan wordt aan de eisen van de Groene Ontwikkelzone.

Figuur 2.1 Het landgoed Halsaf ten opzichte van de begrenzing van het Gelders Natuurnetwerk (donkergroen) en de Groene Ontwikkelzone (lichtgroen).

2.3 Overige natuurgebieden

Buiten de bescherming van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur bevinden zich ook natuurgebieden beschermd middels provinciaal beleid, veelal beschreven in Omgevingsplannen of Streekplannen. In dit provinciale beleid is de bescherming van bijvoorbeeld ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied uitgewerkt.

Het plangebied zelf behoort niet tot gebieden die door provincie zijn aangewezen vanwege specifieke waarden voor bijvoorbeeld ganzen of weidevogels. Het Natura 2000-gebied Rijntakken is vanuit de provincie ook aangewezen als ganzenfoerageergebied. Effecten kunnen derhalve op voorhand niet worden uitgesloten (zie paragraaf 2.1). De doelen van het Natura 2000-gebied overlappen echter met het ganzenfoerageergebied. De resultaten van de Voortoets Natuurbeschermingswet kunnen derhalve worden gebruikt om effecten op ganzenfoerageergebied te beschrijven.

3. Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet verplicht om bij ruimtelijke ingrepen of andere nieuwe activiteiten, na te gaan of er negatieve effecten kunnen optreden op exemplaren of het leefgebied van beschermde plant- en diersoorten. Optredende negatieve effecten dienen zo veel mogelijk vermeden of geminimaliseerd te worden. Voor schade aan strikt beschermde soorten kan het noodzakelijk zijn om een ontheffing aan te vragen bij de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van Economische Zaken.

3.1 Onderzoeksmethode

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op een locatiebezoek op 13 maart 2015. Tijdens dit veldbezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2- en 3-soorten). In combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen) en expert judgement is vervolgens een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten. In onderstaande paragrafen worden de onderzochte soortengroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten.

3.2 Flora

In het plangebied is stinzenflora aangetroffen met dominante soorten als Gevlekte aronskel, Sneeuw klokje en (verwilderde) Narcis. Verder zijn soorten aangetroffen die kenmerkend zijn voor enigszins voedselrijke omstandigheden zoals Zevenblad, Kleefkruid en Grote brandnetel. Er zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is zodoende niet aan de orde.

3.3 Vleermuizen

Het is belangrijk om voorafgaand aan ruimtelijke ontwikkelingen duidelijkheid te hebben over het al of niet voorkomen van vleermuizen. Alle vleermuizen zijn opgenomen in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn en tabel 3 van de Flora- en faunawet en daardoor strikt beschermd. In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet verstoord of vernietigd mogen worden en dat in geval van onvermijdelijke schade (mogelijk) ontheffing aangevraagd moet worden bij het ministerie van EZ.

Potentiële vaste verblijfplaatsen

De aanwezige bebouwing (landhuis en duiventil) herbergen potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen. Geschikte verblijfplaatsen zijn onder andere aanwezig op zolder, tussen dakbeschot, in de kelder etc. Tijdens het veldbezoek zijn in zowel het landhuis als in de duiventil bovendien sporen aangetroffen die erop duiden dat daadwerkelijk (vaste) verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Het betreft prooiresten, uitwerpselen en een zichtwaarneming van een Gewone grootoorvleermuis (figuur 3.1 volgende pagina). In zowel de kelder als op de eerste verdieping en op zolder zijn sporen (met name uitwerpselen)

aangetroffen. Zo zijn op de zolder enkele duizenden keutels aangetroffen, waarschijnlijk betreft het een kolonie Baardvleermuizen¹. De vindplaatsen van deze sporen hebben we weergegeven in bijlage 2.

Figuur 3.1 Honderden keutels van vleermuizen op zolder landhuis (links) en Gewone grootoorvleermuis te duiventil (©M. Wallink).

Daarnaast zijn diverse bomen aangetroffen met geschikte vaste verblijfplaatsen voor bijvoorbeeld Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis.

Als gevolg van de geplande inwendige verbouwplannen en de eventuele kap van bomen kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen verloren gaan. Voor het wegnemen of verstoren van een vaste verblijfplaats van vleermuizen is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Hierbij is van belang dat de functionele leefomgeving van aanwezige vleermuizen niet in gevaar komt. Het is noodzakelijk om de volgende acties te ondernemen:

Aanvullend onderzoek

Er dient nader en nachtelijk onderzoek plaats te vinden naar vleermuizen om de aanwezige soorten en functies in beeld te brengen. Aan de hand van de zo verzamelde informatie kan maatwerk worden geleverd met betrekking tot te nemen mitigerende maatregelen en een eventueel aan te vragen ontheffing. Het uitvoeren van nachtelijk vleermuizenonderzoek dient te worden uitgevoerd conform de richtlijnen voor vleermuizenonderzoek zoals beschreven in het vleermuisprotocol en de soortenstandaards (zie kader 3.1 volgende pagina) van vleermuizen. In voorliggende situatie is het nodig om vier bezoeken verspreid over het jaar uit te voeren: twee nachtelijke bezoeken in de periode half mei-half juli gericht op kraamkolonies/zomerverblijfplaatsen en twee nachtelijke bezoeken in augustus-september gericht op baltslocaties/paarverblijfplaatsen.

Mitigerende maatregelen

Mochten in de gebouwen en/of bomen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn én schade ondervinden van de plannen, dan zijn onderstaande maatregelen denkbaar:

- Bij de planning van de kap en/of interne verbouwing dient rekening gehouden te worden met de seizoensactiviteit van vleermuizen om verstoring in de meest kwetsbare perioden (kraam-, paar- en of

¹ Mondelinge mededeling Gerrit Kolenbrander (vleermuiswerkgroep Gelderland) in artikel 'Onderzoek op zolders'; De Gelderlander, 22 februari 2008.

overwinteringsperiode) te voorkomen. De precieze planning is afhankelijk van de uitkomsten van het aanvullend onderzoek en de (verwachte) functie die de bebouwing/bomen heeft voor vleermuizen. Normaliter is de meest geschikte periode voor het uitvoeren van werkzaamheden 1 oktober - 15 november (weersafhankelijk);

- Voorafgaand aan de kap en/of interne verbouwing kan het noodzakelijk zijn om de bebouwing of boom ongeschikt te maken voor vleermuizen door tochtgaten te maken. Hiervoor zijn verschillende manieren zoals het maken van gaten in muren. Met een controle kan vervolgens gecheckt worden of de vleermuizen daadwerkelijk vertrokken zijn;
- Ter vervanging van de te verwijderen verblijfplaatsen dienen vervangende verblijfplaatsen te worden gerealiseerd. Tijdelijke voorzieningen kunnen gerealiseerd worden door bijvoorbeeld het plaatsen van speciale vleermuis kasten die in de meeste gevallen drie maanden voorafgaand aan de werkzaamheden geplaatst dienen te zijn. Daarnaast dienen in de nieuwbouw of in omliggende gebouwen permanente verblijven aangebracht te worden;
- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een vleermuisdeskundige (kader 3.2 volgende pagina).

Kader 3.1 Vleermuisprotocol

Vleermuisprotocol

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is regelmatig complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakbeeraad van het Netwerk Groene Bureaus (NGB) een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Dienst Landelijk Gebied (Ministerie van EZ) en de Zoogdiervereniging. Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht.

Soortenstandaards

Voor 23 (in de Flora- en faunawet) strikt beschermde soorten is door het voormalige Ministerie van EL&I en het huidige ministerie van EZ een soortenstandaard opgesteld. In deze soortenstandaards staat ecologische informatie over de betreffende soort en zijn leefomgeving. Verder zijn de wettelijke regels en hun toepassingen opgenomen en wordt de wijze van onderzoek en de te nemen mitigerende maatregelen bij veel voorkomende activiteiten beschreven. Bij de beoordeling van ontheffingaanvragen kan de toetsende instantie (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) deze soortenstandaards als uitgangspunt nemen.

Potentiële vliegroutes en foerageergebied

Het plangebied wordt (mogelijk) gebruikt als (onderdeel van een) vliegroute en/of foerageergebied van enkele vleermuissoorten. Potentiële vliegroutes zijn met name aanwezig langs de laanstructuren die door het plangebied lopen. Als gevolg van de beoogde werkzaamheden (bijvoorbeeld aanbrengen verlichting en eventueel kappen van bomen) kan schade optreden aan deze potentiële vliegroute en/of essentiële foerageergebieden.

Het is van belang om voorafgaand aan de werkzaamheden duidelijkheid te krijgen over de functie van het plangebied ten aanzien van vliegroutes en foerageergebieden voor vleermuizen. Deze informatie kan gelijktijdig met het eerder beschreven benodigde aanvullende vleermuisonderzoek worden verzameld.

Kader 3.2 Ter zake deskundige

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of – bescherming.

3.4 Grondgebonden zoogdieren

Eekhoorn

Tijdens het veldonderzoek van 13 maart 2015 zijn verspreid in het plangebied drie nesten van Eekhoorn (Ff-wet tabel 2) waargenomen (zie bijlage 3). Twee nesten zijn aanwezig in een loofboom en één in een naaldboom. Verwacht wordt dat één territorium aanwezig is die het gehele plangebied (en omgeving) gebruikt als leefgebied (kader 3.3). Met name naaldbomen vormen de belangrijkste voedselbron voor de soort.

Kader 3.3 Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos. De afmetingen van het leefgebied van Eekhoorn variëren sterk; groottes van 2 tot 50 hectare zijn bekend. In een territorium gebruiken Eekhoorns vaak één hoofdnest met enkele reservenesten daarnaast die afwisselend gebruikt worden. In totaal gaat het vaak om 4 à 7 stuks (Lange et al. 2003).

Als gevolg van de plannen verdwijnt een klein deel foerageergebied en (mogelijk ook) nestbomen van Eekhoorn. Voor het verwijderen van een nestboom van Eekhoorn geldt een vrijstelling, mits gewerkt wordt volgens een door het rijk goedgekeurde gedragscode zoals de Gedragscode Natuurbeheer (bijvoorbeeld Bosschap 2009). Indien wordt gewerkt conform een goedgekeurde gedragscode is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Ff-wet niet noodzakelijk. Wel dienen enkele maatregelen vastgelegd en nader uitgewerkt te worden in een werkprotocol dat tijdens uitvoering van kapwerkzaamheden wordt gevolgd. De belangrijkste maatregelen zijn:

- Als uit aanvullende controle op nesten van Eekhoorn blijkt dat deze verlaten zijn, kan kap zonder nadere voorwaarden ten aanzien van Eekhoorn plaatsvinden;
- Indien (naald)bomen met nestlocaties van Eekhoorn (zoals weergegeven in bijlage 3) niet gespaard kunnen worden dient kap buiten de voortplantings- en overwinteringsperiode plaats te vinden. Globaal is de periode tussen half september - begin februari hiervoor geschikt.

Voor behoud en ontwikkeling van leefgebied voor Eekhoorn kunnen bij nieuwe aanplant van bomen ook naaldbomen (zoals Grove den, Douglas en/of Fijnspar) worden gebruikt. Deze kunnen na verloop van jaren weer als voedselbron en/of nestlocatie fungeren.

Overige zwaarder beschermde soorten

Sporen die duiden op de aanwezigheid van (vaste verblijfplaatsen van) overige zwaarder beschermde zoogdieren zijn in het plangebied niet aangetroffen. Mogelijk komt een soort als Steenmarter en Das (respectievelijk Ff-wet tabel 2 en 3) wel foeragerend of zwervend voor op de locatie. Negatieve effecten op deze en eventuele andere zwaar beschermde grondgebonden zoogdieren zijn niet te verwachten. Het nemen van vervolgstappen is in deze situatie niet nodig.

Laag beschermde soorten

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van diverse laag beschermde (Ff-wet tabel 1), kleine grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en te verwachten. Het betreft bijvoorbeeld soorten als Bosmuis, Rosse woelmuis, Huisspitsmuis, Bosspitsmuis *spec.*, Mol, Haas, Wezel en Egel.

Bij de geplande ingrepen kunnen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele laag beschermde grondgebonden zoogdieren verloren gaan. Voor laag beschermde kleine zoogdieren geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene en laag beschermde zoogdieren kan - indien de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart - augustus). De minst schadelijke periode is september - november (mits vorstvrij).

3.5 Broedvogels

Aangezien dit onderzoek een quickscan betreft, is geen broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van veldwaarnemingen, de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verwijderd worden. Voor een aantal vogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (kader 3.4).

Kader 3.4 Vogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Binnen de invloedssfeer van de beoogde plannen zijn geen jaar rond beschermde nesten aangetroffen en gezien het ontbreken van sporen (bijvoorbeeld oude nesten en/of uitwerpselen) zijn deze ook niet te verwachten. Buiten de invloedssfeer (> 50 meter buiten de perceelsgrens) zijn mogelijk wel jaar rond beschermde nesten aanwezig van soorten als Ransuil, Sperwer en Buizerd. Voor deze soorten fungeert het plangebied naar verwachting als (niet onmisbaar) foerageergebied. In en rondom het plangebied blijft tijdens en na de ingrepen ruim voldoende geschikt foerageergebied voorhanden.

Overige broedvogels

In het onderzoeksgebied zijn diverse meer algemeen voorkomende broedvogels van bos en struweel aangetroffen en te verwachten waaronder Zanglijster, Zwartkop, Roodborst, Heggenmus, Winterkoning, Zwarte kraai, Vink, Merel, Tijftjaf, Boomkruiper, Boomklever, Spreeuw, Grote bonte specht en Houtduif. Ook zijn mogelijk enkele algemene gebouw bewonende vogels als Zwarte roodstaart en Witte kwikstaart te verwachten.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Voor verstoring van nestelende vogels wordt geen ontheffing verleend. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Er wordt echter geen standaardperiode gehanteerd voor het broedseizoen, maar het is van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Indien op een locatie geen broedende/nistelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden.

3.6 Amfibieën

Kamsalamander

Uit de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen van de zwaar beschermde Kamsalamander (Ff-wet tabel 3 en RL kwetsbaar) bekend (bron: NDFF, geraadpleegd 6 december 2016). De dichtstbijzijnde bekende locatie van Kamsalamander ligt op een afstand van circa 100 meter ten oosten van het plangebied. In het plangebied zijn geen tijdens het veldonderzoek geen waarnemingen gedaan van Kamsalamander. Kamsalamander is (met name in vrij grote waterpartijen zoals in deze situatie) echter vrij lastig vast te stellen en wordt daarom veelal nader onderzocht met amfibieënfuiken. In deze situatie is dat niet nodig, omdat geen werkzaamheden in de waterpartijen (potentiële voortplantingslocaties) worden uitgevoerd. Schade aan potentieel voortplantingsbiotoop kan zodoende worden uitgesloten. Overwintering van de soort in het plangebied is ook mogelijk in met name aanwezige strooisellaag. Aangezien ook geen werkzaamheden worden uitgevoerd in potentieel overwinteringsgebied kunnen negatieve effecten op leefgebied van Kamsalamander worden uitgesloten.

Overige juridisch zwaarder beschermde amfibieën worden vanwege het ontbreken van geschikt biotoop en op basis van bekende verspreidingsgegevens ook niet verwacht in het onderzoeksgebied (RAVON en NDFF).

Laag beschermde amfibieën

In het plangebied is permanent oppervlaktewater aanwezig in de vorm van grote waterpartijen en kleine watergangen rondom en in de nabijheid van het landhuis (figuur 3.2). Hierin is beperkt voortplanting van algemene en laag beschermde amfibieën als Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker mogelijk. Deze soorten kunnen overwinteren in de strooisellaag van bos en ruigte of in de waterbodem. Het betreft zogenaamde algemene, laag beschermde soorten waarvoor in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen van de Flora- en faunawet.

Figuur 3.2 Grote waterpartij in nabijheid landhuis (© M. Wallink)

Effecten op voortplantende amfibieën kunnen in deze situatie worden uitgesloten aangezien geen werkzaamheden worden uitgevoerd in het oppervlaktewater. Ook effecten op laag beschermde, overwinterende amfibieën zullen naar verwachting niet optreden aangezien geen werkzaamheden worden uitgevoerd in potentieel overwinteringsbiotoop. Zekerheidshalve wordt geadviseerd - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën. De periode maart- oktober is in de regel het meest geschikt (minst schadelijk).

3.7 Overige soortgroepen

In het plangebied zijn geen reptielen, beschermde vissen en ongewervelden aangetroffen. Wegens de afwezigheid van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties voor deze soortgroepen en worden ze dan ook niet verwacht. Het nemen van vervolgstappen is niet nodig.

Wel merken we op dat Sleedoornpage (Rode Lijst 3 'bedreigd') mogelijk aanwezig is langs de rand van het plangebied. Van de soort is het voorkomen namelijk bekend uit de nabije omgeving (waarneming.nl). Langs de zuidzijde van het terrein bevindt zich sleedoornstruweel dat optimaal leefgebied vormt voor de soort. Ten tijde van het veldbezoek (13 maart 2015) was de soort goed te inventariseren, aangezien de eitjes van de vlinder nog op het struweel aanwezig waren. Eitjes zijn echter niet aangetroffen. Bovendien blijft het sleedoornstruweel bij de huidige plannen behouden, waardoor negatieve effecten op de soort kunnen worden uitgesloten.

4. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bosschap (2009) Gedragscode natuurbeheer, goedgekeurd door de Minister van LNV bij besluit van 21 april 2009, kenmerk TRCDR 2009/970.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. – Nederlandse fauna 9. nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European invertebrate survey - Nederland, Leiden.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCIZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV (2006). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Dienst Landelijk gebied.

Ministerie van LNV (2009). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Spitzen – van der Sluijs, A.M., G.W. Willink, R. Creemers, F.G.W.A. Ottburg, R.J. de Boer, P.M.L. Pfaff, W.W. de Wild, D.J. Stronks, R.J.H. Schröder, M.T. de Vos, D.M. Soes, P. Frigge & R.P.J.H. Struijk, 2007. Atlas reptielen en amfibieën in Gelderland. 1985 – 2005. Stichting RAVON, Nijmegen.

Internet

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

Ministerie van EZ (<http://minez.nederlandsesoorten.nl/soorten>)

RAVON.nl (website met waarnemingen reptielen, vissen en amfibieën in Nederland)

Telmee.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)

Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)

De Gelderlander (<http://www.gelderlander.nl/regio/liemers/onderzoek-op-zolders-1.2708544>)

Bijlagen

1 - Samenvatting natuurwetgeving

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Economische Zaken (EZ), of, in geval van beheer en schadebestrijding, van Gedeputeerde Staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

- 1 Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *zoogdieren*, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;
- 2 Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten *vogels* met uitzondering van gedomesticeerde vogels;
- 3 Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *amfibieën en reptielen*;
- 4 Alle van nature in Nederland voorkomende soorten *vissen*, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;
- 5 Een aantal ongewervelden (o.a. *insecten, libellen en kevers*) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Er zijn drie beschermingsregimes van kracht, mede afhankelijk van de zeldzaamheid van de soort en de status in Europese richtlijnen. Van licht naar zwaar beschermd zijn de soorten opgenomen op Tabel 1, 2 of 3. Voor vogels gelden specifieke eisen, met name tijdens het broedseizoen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch vrijstelling voor soorten van Tabel 1 waardoor de meeste aandacht gevraagd is voor soorten van Tabel 2/3 en voor vogels.

Wijze van toetsing en beoordeling

Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren, zijn beschermde soorten aanwezig en is er sprake van overtreding van een verbodsbepaling uit de Flora- en faunawet, dan dient u een ontheffingsaanvraag in te dienen bij de RVO. Hierbij worden de volgende vragen gesteld:

- In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?
- Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)
- Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

RVO beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

- Bescherming van flora en fauna (b)
- Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten (e)
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u in bepaalde gevallen alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn² en de Habitatrichtlijn.

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de toenmalige Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd³. Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot

² In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d én de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd.

³ Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna en Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

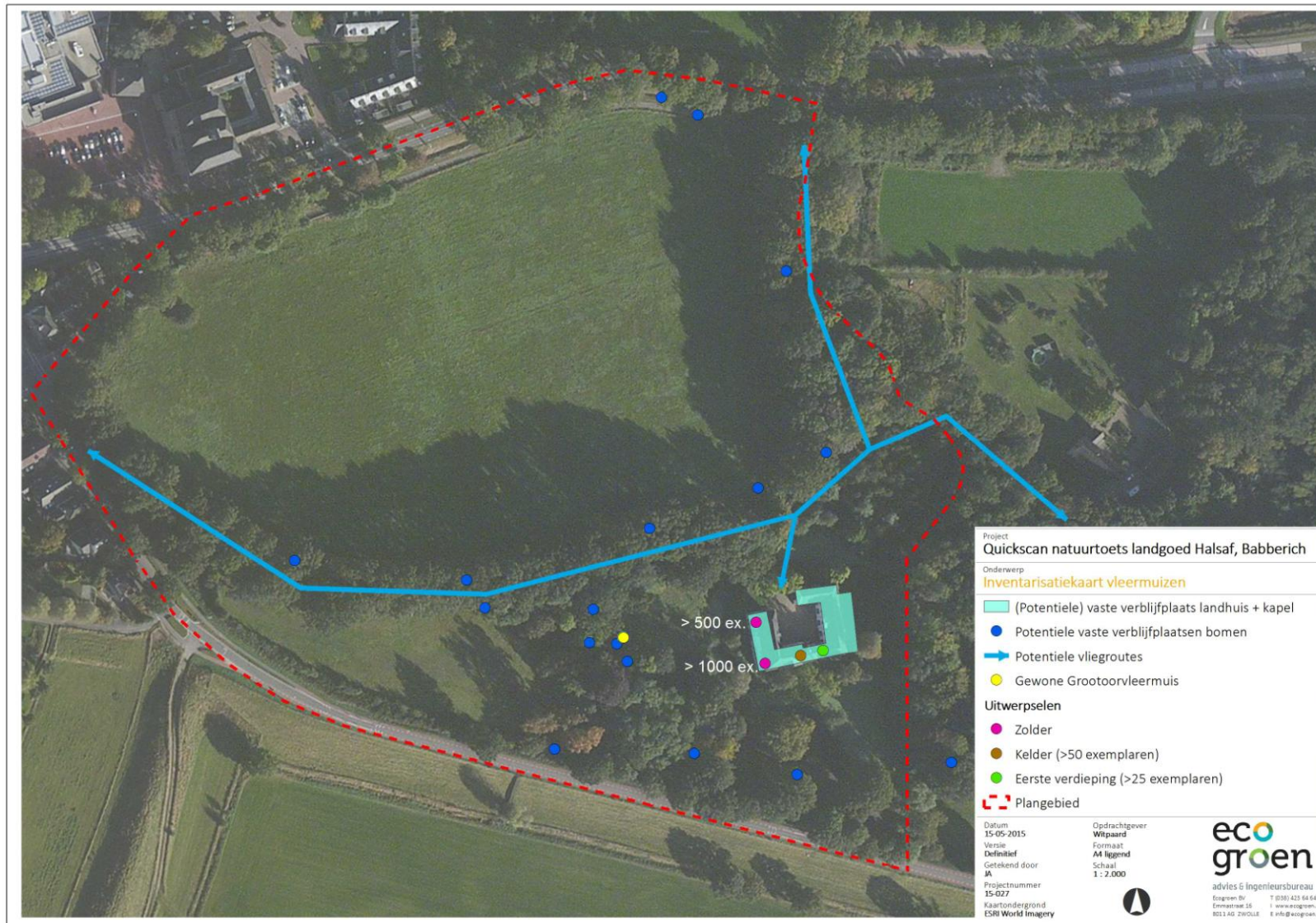
Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningenstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van EZ. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In voorgaand wettelijk kader zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend.

2 - Inventarisatiekaart vleermuizen

3 - Inventarisatiekaart Eekhoorn

